

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук, доцента
Барановської Ірини Георгіївни
на дисертаційне дослідження **Сюй Сінчжоу**
на тему «**Формування художньо-естетичного досвіду майбутніх**
учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

В умовах сьогодення важливого значення набувають якості вчителя музичного мистецтва, що характеризують його як художньо та естетично розвинену особистість, здатну впевнено орієнтуватись у сучасному естетико-культурному та педагогічному просторі. Актуальність обраної Сюй Сінчжоу теми дисертаційного дослідження «Формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки» зумовлена, перш за все, соціокультурними та освітніми потребами, для яких, поряд з позитивними тенденціями, характерні й такі негативні явища, як: витиснення естетичного начала з різних аспектів життєдіяльності, прагматизація свідомості, деперсонізація особистості, нівелювання естетичних цінностей та віддаленість їх від культурних цінностей суспільства.

Як зазначає Сюй Сінчжоу, «Сьогодні Україна та Китай єдині у прагненні до розвитку своїх національних культур та в пошуку можливостей взаємного вивчення культур і мистецтва...». Художньо-естетичний досвід – це дієвий інструмент, «ментальний конструктор» комплексного впливу на майбутніх учителів та сучасних школярів.

Засобом формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів дисертант не випадково обирає вокальне мистецтво, що насичене національними та музично-культурними традиціями, адже його історію творило багато поколінь талановитих митців. Властиві вокальному мистецтву художня ментальність та естетичні цінності функціонують та проявляються в процесі сприйняття, відтворення, інтерпретації музичних творів. Багатовіковий музичний досвід поколінь, розуміння музичної мови, як унікальної системи, на основі якої утворюються різні форми та жанри музичних творів складають основу поліфункціональної природи вокального мистецтва та роблять його ефективним засобом розвитку, виховання, формування художньо-естетичного досвіду в сучасній молоді.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

На користь актуальності досліджуваної проблеми свідчить те, що базовою основою дослідження став тематичний план науково-досвідної роботи Університету Ушинського. Дисертація виконана відповідно до комплексної

наукової теми: «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (протокол № 11 від 27.06.2019 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Найвагоміші здобутки дисертаційного дослідження Сюй Сінчжоу, на наш погляд, мають наукову і практичну значущість. Вперше: проведено цілісне дослідження художньо-естетичного досвіду як сформованої фахової якості майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки в умовах нового соціокультурного середовища; конкретизовано сутність поняття «художньо-естетичного досвід майбутніх учителів музичного мистецтва» як ментального конструкту, що охоплює інтенцію оцінювання виразних рис музичних творів, спрямовану на осягнення їх художньо-образного змісту, його інтерпретацію у педагогічно-творчій діяльності на ґрунті сформованого конгломерату цінностей, емоційних ставлень, особистих уподобань, фахових знань, умінь та здатності сприйняття і творчого аналізу мистецьких явищ.

Автором дисертації розроблено компонентно-функціональну структуру художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки, яку складає єдність ціннісно-мотиваційного, художньо-когнітивного та творчо-праксіологічного компонентів; визначено відповідні критерії: диспозиційно-рефлексійний, мистецько-гносеологічний, творчо-діяльнісний та їх показники.

Дисертантом створено інноваційну методику формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки, в основі якої покладено педагогічні умови: акцентуація художньо-естетичної домінанти вокального твору (наскрізна); стимулювання зацікавленого ставлення до художньо-естетичного сегменту вокальної підготовки (зокрема самооцінювання, самовдосконалення тощо); спонукання до набуття знаннієвої основи оцінювання емоційно-сміслового контенту твору; стимулювання до реалізації художньо-естетичного потенціалу вокального твору в інтерпретаційно-виконавському та педагогічно-комунікативному процесах та визначено процес (перебіг) формування даного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва, який відбувається на ціннісно-орієнтовному, когнітивно-накопичувальному та самостійно-творчому етапах.

Уточнено: поняття художньо-естетичної домінанти твору музичного (вокального) мистецтва. Уточнено зміст низки родових понять, що мають єдину субстанціальну основу з феноменом художньо-естетичного досвіду та явищем естетичного виховання в нових соціокультурних умовах (естетичний досвід, естетична культура, естетична свідомість, художній досвід, музичний досвід,

музично-естетична культура тощо).

Практичне значення має розроблена автором інноваційна методика формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів у нових соціокультурних умовах.

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено в 14 публікаціях автора, 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України, 4 – в наукових виданнях зарубіжних країн, 7 праць апробаційного характеру.

Спрямованість міжнародних наукових конференцій, де відбулась апробація дисертаційного дослідження, характер статей здобувача, в яких відображено основні наукові положення дисертації та результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Загалом вважаємо, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Ознайомлення з текстом дисертації Сюй Сінчжоу дає підстави відзначити, що в роботі логічно та послідовно висвітлено хід та результати проведеного дослідження. Здійснено глибокий аналіз понять за темою дисертації. На основі наукового пошуку обґрунтовано та виважено концептуальні положення дослідження, висвітлено підсумки впровадження інноваційної методики формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, що підтверджують достовірність наукових положень, результатів та висновків дослідження.

Дисертація чітко структурована. У вступі визначено актуальність теми дослідження, відображено науковий апарат дослідження, що є коректним та обґрунтованим. Відповідно до поставленої мети дослідження, що полягає в розробці, науковому обґрунтуванні й перевірці експериментальним шляхом інноваційної методики формування художньо-естетичного досвіду здобувачів музичного мистецтва в процесі вокального навчання в умовах нового соціокультурного простору, визначено п'ять завдань, для розв'язання яких доцільно обрано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів. Окреслено методологічну та теоретичні основу дослідження; схарактеризовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів дослідження; відображено відомості про апробацію, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг наукової роботи.

В першому розділі «Теоретичні засади дослідження художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва» висвітлено результати розв'язання першого та другого завдань дослідження. Наразі обґрунтовано поняття «художньо-естетичний досвід майбутніх учителів музичного мистецтва» в науковому дискурсі, який розкрито на основі теоретичного дослідження низки категорій, таких як: «досвід», «естетичний

досвід», «естетична свідомість», «естетична культура», «художній досвід», «художньо-естетичний досвід», «музичний досвід» тощо. Автором конкретизовано сутність поняття «художньо-естетичний досвід» як фахової якості майбутніх учителів музичного мистецтва, що визначена як ментальний конструкт, який охоплює інтенцію оцінювання виразних рис музичних творів, спрямовану на осягнення їх художньо-образного змісту та його інтерпретацію в педагогічно-творчій діяльності на ґрунті сформованого конгломерату цінностей, емоційних ставлень, особистих уподобань, фахових знань, умінь та здатності сприйняття і творчого аналізу мистецьких явищ (с. 67).

Схвальну оцінку заслуговує врахування Сюй Сінчжоу вокально-виконавської й вокально-педагогічної складових фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в сучасних умовах під час розробки компонентно-функціональної структури досліджуваного феномену та розгляд досліджуваного феномену в культурологічній, мистецько-освітній та вокально-педагогічній проєкціях. За словами автора, кожен компонент є «складно-структурованим, адже в їх змісті взаємодіє низка елементів, що виконують відповідні освітньо-розвивальні функції» (с. 68). Дослідник доводить, що ціннісно-мотиваційний компонент (с. 68-74) складається з двох елементів: інтенції осягнення художньо-естетичного змісту вокальних творів відповідно до ціннісно-вибіркових уподобань (орієнтацій) щодо мистецьких явищ та умотивованості майбутніх учителів музичного мистецтва до набуття художньо-естетичного досвіду на тлі прагнення самовдосконалення у фаховій діяльності (пов'язаний із світоглядною та аксіологічною функціями). Зміст художньо-когнітивного компоненту (с. 74-77) складають знання про художньо-естетичні стильові особливості вокальних творів та засоби виконавського втілення їх художньо-естетичну змісту (що забезпечує естетично-виховну та акмеологічну функції). Творчо-праксеологічний компонент (с. 77-79), що охоплює здатність майбутніх учителів музичного мистецтва до втілення художньо-естетичного змісту вокального твору у виконавській інтерпретації та уміння актуалізації художньо-естетичного потенціалу вокального твору в музично-педагогічній діяльності, пов'язаний із художньо-інтерпретаційною та методико-фасилітаційною функціями.

До вагомих здобутків варто віднести другий розділ дослідження «Методологічні та методичні основи формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва», присвячений вирішенню третього завдання. Відзначимо вдало обрані дисертантом наукові підходи: структурно-функціональний, когнітивний, культурологічний, аксіологічний, мотиваційний, праксеологічний. Позитивним вважаємо обрання здобувачем праксеологічного підходу та акцентування уваги на таких ознаках освітньої діяльності як: інноваційність, технологічність, оптимальність, результативність, що, орієнтує майбутніх учителів на розвиток здатності творчо підходити до оновлення методів і технологій фахової діяльності та готовність творчо, оригінально та нестандартно працювати зі школярами нової генерації.

Дисертант ґрунтовно підійшов до визначення комплексу принципів. Особливо хотілося б відмітити визначення Сюй Сінчжоу наскрізних принципів: спрямованості інтелектуальної сфери особистості на художньо-естетичну проблематику та принцип врахування полікультурної проєкції художньо-естетичного потенціалу вокального мистецтва, котрі націлені врахувати як позитивні, так і негативні виклики сучасного суспільства та освіти.

Наукову цінність представляє розроблене та обґрунтоване методичне забезпечення, а саме: педагогічні умови формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва та інноваційні методи їх реалізації (побудови моделі соціально-педагогічної мотивації до визнання художньо-естетичного потенціалу вокальних творів, проєктування стратегії педагогічного самовдосконалення в музично-інтерпретаційній діяльності, тренінг з розпізнання кодів музичної мови, метод рекурсивної екземпліфікації, праксіального естетико-художнього інтерпретаційного аналізу вокального твору, створення вербального супроводу виконавської інтерпретації на основі наявного художньо-естетичного досвіду) (п.2.2.).

Особливий науковий інтерес представляє розв'язання четвертого та п'ятого завдань дослідження, що відображені в розділі 3 «Експериментальна перевірка методики формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки». Сюй Сінчжоу задля оцінювання компонентів сформованості художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва розробляє критерії (ціннісно-мотиваційного компонент – диспозиційно-рефлексійний критерій; художньо-когнітивний – мистецько-гносеологічний, творчо-праксеологічний – поетико-діяльнісний) та відповідні показники, визначає чотири рівні (низький (індиферентно-анестетичний); середній (стохастично-афективний); достатній (активно-аналітичний); високий – (інтенційно-поезисний)) та зважено обирає спеціальні діагностичні методи, серед яких комплексна діагностика художньо-естетичного досвіду в контексті особистісної ідентичності та фахової мотивації (J. Fingerhut, et al., 2021), метод емпіричного вимірювання впливу когнітивного фрейму об'єкту на художньо-естетичне переживання (E. Wassiliwizky, W. Menninghaus, 2021) (п.3.1.).

Варто відмітити чітко організовану практичну роботу, що послідовно здійснювалась на заохочувально-установчому, ментально-накопичувальному та самостійно-креаційному етапах. Доведення статистичної розбіжності за всіма критеріями наприкінці формувального етапу експерименту підтвердило, що запропонована методика формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів в процесі вокальної підготовки є ефективною в нових соціокультурних умовах. Отримані здобувачем результати свідчать про доцільність її впровадження в практику підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Загальні висновки висвітлюють результати, поставлених Сюй Сінчжоу завдань. Зміст дисертації доповнюють додатки.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Відмітимо, що дисертаційна робота добре структурована і відповідає встановленим вимогам щодо оформлення. Стиль викладу в ній наукових положень, матеріалів досліджень, висновків зрозумілий та доступний для сприйняття.

Ознайомлення з текстом дисертації Сюй Сінчжоу дає підстави стверджувати, що дана наукова робота є цілісною, самостійною, завершеною працею, що пройшла належну апробацію та відповідає вимогам, що ставлять МОН України.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати, представлені Сюй Сінчжоу дисертаційної роботи, хочемо висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. В розділі 2 п.2.1. ви визначає комплекс принципів задля ефективного формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва, серед яких принцип «орієнтації на художньо-ціннісну домінуючу вокального твору в процесі його опанування». В п.2.2. ви обґрунтовуєте педагогічні умови формування художньо-естетичного досвіду і, як наскрізну, виділяєте умову «акцентуації художньо-естетичної домінуючої вокального твору, що опановують здобувачі освіти». На с. 130 ви подаєте трактування поняття «художньо-естетична домінуюча у творах музичного мистецтва...». Цікаво було б почути, чому в дослідженні ви акцентуєте увагу на різних видах (художньо-ціннісній та художньо-естетичній) домінуючій музичного твору? Що спільного, а що відмінного в цих поняттях?

2. На сторінках роботи (Р.3, с. 159) ви вказуєте, що «частина експериментальної роботи проводилася на базі науково-практичної лабораторії «Інновації мистецької освіти для студентів, аспірантів та викладачів», яка працює при кафедрі музичного мистецтва і хореографії під керівництвом доктора педагогічних наук, професора Ребрової О.Є. Було б доречним конкретизувати, які форми роботи (наукові гуртки, проблемні групи) та які види досліджень були вами здійснені на базі лабораторії, вказати, викладачі яких дисциплін були залучені до експерименту та ширше представити ці матеріали в додатках дисертації.

3. В представленій методиці формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва (Р.3) ви презентуєте низку інноваційних методів та творчих завдань для здобувачів нової генерації та акцентує увагу на нових соціокультурних умовах, що існують у сучасному суспільстві. Перш за все ці зміни пов'язані з інформатизацією та ком'ютеризацією суспільства. Чи використовували ви в процесі формування експерименту новітні комп'ютерні програми, редактори? На наш погляд, це питання не знайшло широкого висвітлення на сторінках дисертації.

4. Здобувач правильно стверджує, що формування художньо-

естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва – дієвий інструмент та фактор впливу на формування особистості школярів. Робота тільки б виграла, якби здобувач представив список шкільного репертуару (для школярів різних вікових категорій) та художньо-ілюстративний супровід до нього, котрий опановували здобувачі експериментальної групи.

5. Дисертант зазначає, що здобутий досвід майбутні вчителі мали можливість застосувати (перевірити) під час педагогічної практики. Хотілося б дізнатись, яка роль відводилась самостійній роботі студентів?

8. Загальний висновок

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, можна вважати, що дисертація Сюй Сінчжоу на тему «Формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Сюй Сінчжоу заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

І.Г. Барановська